

Fire postkort: Cities on Speed

CPH:DOX: Også i år samlet Copenhagen International Documentary Film Festival (CPH:DOX) en imponerende vifte af film. I år har man, ikke overraskende, satset på klimafilm. Men det er et beslægtet tema om urbane landskaber i forandring, om megabyer i vækst, der imponerer, vækker til eftertanke og sætter de klimamæssige og miljømæssige spørgsmål ind i en interessant ramme.

ALEXANDER CARNERA

Forfatter og skribent.

Men byen fortæller ikke sin fortid, den rummer den som linierne i en hånd. Den er skrevet i husesnes frem-spring, i vinduernes gitre, i trappernes gelændere, i lynaflederne, i flagstængerne, og hver en lille del af disse elementer er selv furet af revner, rifter, udskæringer, kanonskud.

Italo Calvino, *De usynlige byer*

FIRE DANSKE dokumentarfilmstruktører har begået fire forskellige byportrætter om byer i kaos

og forandring, byer der udfordrer vores demokratiske, globale, politiske og visionære indstilling til hvordan vi kan og bør leve som mennesker på denne klode. Ekstrem befolkningstæthed, forurening, trafikkaos, fattigdom, pladsmangel og kriminalitet kalder på nytænkning, mod og tværfaglighed der forener urbanforståelse, social mobilitet, kunst, langsigtede planlægning, drømme og tanker om naturen, om menneskeheden og om civilisationens overlevelse.

© norske LMD

Fra dokumentaren *Bogota Change*

Første postkort: Bogota

En blødende ung fyr ligger på gaden. Med fagtede arme fortæller en ophidset fyr om et voldsomt slagsmål. En mand viser sin hånd der flyder med blod. Revnede huse og en klam halvoplyst gade omringer den tætte menneskemængde. Vi befinder os i Bogota i Columbia, et land med verdens højeste mordrate, steder der huser oprørsgruppen FARC og deres konstante trussel om kidnapninger, herunder narkokarteller der kæmper om magten helt inde i byens centrum og en by til op i midten af halvfemserne på randen af sammenbrud.

Som så mange andre byer i de sydamerikanske lande, er Bogota «runned down», en udtrådt, klaustrafobisk ørken af junk, forfald, smuds, elendighed. De rige for sig i gated communities, de fattige for sig i bydele hvor ikke engang politiet tør bevæge sig ind. Desperation og manglende håb præger også det lokale kommunvalg. Manglende tro på forandring og respekt for enhver autoritet dominerer enhver offentlig samtale.

Under et valgmøde holder borgmesterkandidaten Penelosa en tale om at man skal give byen tilbage til folket. Men ingen lytter længere. En mand kommer op på scenen og kaster en sort klump lort (menneskelig afføring?), som han har gemt i en pose, i hovedet på Penelosa. Valgmødet ender i tumult og sammenstød. Politiet griber ind. Det er hverdag i Bogota. Penelosa fortsætter ufortrødent sin idealistiske valgkampagne. I stedet for at møde op til kedelige byrådsmøder, går han ud og taler med folk, deler løbesedler ud og på et tidspunkt står han til at vinde valget. Men så indtræffer det som skal gå hen og blive et historisk vendepunkt i Bogota og måske også Columbias historie.

Under et offentligt møde på universitetet tager universitetsrektor Antanas Mockus sagen i egen

hånd. Akkurat som på gadeplan er der ikke længere noget offentligt rum for samtale og dialog. Al utilfredshed ender i ekstreme udladning og konfrontation. Mockus står på scenen, han går væk fra talerstolen og vi ser ham gramse med den ene hånd nede ved bukserne. Hvad laver manden? Og så træder han ud på midten af scenen, tager bukserne ned, vender sig om og viser sin bare røv! Få dage efter bliver Mockus bedt om at tage sin afsked. Men en række kommunalpolitikere opfordrer ham til at stille op til det kommende kommunalvalg som borgmester. Mockus hvis forældre der er immigreret fra Litauen, uddannet filosof og matematiker og en fuldkommen novice i politisk sammenhæng, stiller modvilligt op og bliver stik i mod alle odds valgt som Bogotas nye borgmester. Selv udtaler han at visningen af den bare røv måtte føre til hans afskedigelse, men at det samtidig var et symbol på fred. Med sit hageskæg, sit slaskede tøj og rolige bevægelser minder han mere om en kunstner end en magtfuld politiker. Og det er måske også det han er.

Efter få dage i borgmesterstolen forlader han sit kontor og ifører sig et supermandlignende kostume med et stort «C» på ryggen for «Super-Citizen» og springer rundt i byens gader for at samle skrald op fra gaden og bringe det hen til dets rette sted i de opstillede containere. Men dette stuntet er kun begyndelsen på Mockus nye politiske projekt, der i stedet for at sætte hårdt mod hårdt, handler om at få folk til at ændre adfærd.

For at reducere aggressivitet og dårlig opførsel blandt bilister der ofte kommer op at slås i trafikken indføres gule og røde kort der afbilder en hånd som bilisten viser de andre bilister i vinduet. En anden måde at kommunikere på – fra fysiske til symbolske handlinger, kalder han det. Han hyrer 400

mimekunstnere hvis opgave det er at skabe skævhed, gags, ro og smil i de mest belastede trafikkrøds. Han opstiller fotostater af politibetjente med huller dér hvor øjnene skal sidde så folk selv kan agere politibetjente og få andre øjne på det kaos de selv er impliceret i. Kunst og politik mødes i en sær blanding hvor en stor befolkningsgruppe tager del i et projekt der ikke længere bare indfører mere politi, nultolerance og hårdere straffe, men hvor man i stedet undersøger spørgsmål: Hvor står jeg? Hvor står den anden og hvordan kan jeg give en form til tingene, så folk indtager en anden position?

I en vis forstand gør Mockus det umulige: Han lader politik være et spørgsmål om at skabe et andet blik på folks omgivelser og sig selv, tilbyde en form, der åbner op for en anden adfærd. Hans nyudnævnte kabinet af bysociologer, byplanlæggere og akademiske eksperter, bliver trods stor skepsis efterhånden overbevist. Inden længe kaster Mockus' projekter og kampagner resultater af sig. Antallet af voldssager og drab falder drastisk, de trafikale problemer bliver mindre, men der er også kommet en bedre stemning i byen som bliver et afgørende springbræt for det næste skridt. For da der igen udskrives valg til borgmesterposten, er vejen banet for, at den mere praktisk anlagte Enrique Peñalosa kan komme til og forandre byens fysiske udseende. Og det lykkes.

Peñalosa indsættes som borgmester fra 1998–2001. På rekordtid indføres et nyt bus system, adskillige kilometer cykelstier, store parker, stribevis af biblioteker i de fattige bydele, store parkanlæg for folket hvor der før var en golfbane for de rige. I det hele taget vælter det frem med grønne områder, for Penelosas filosofi handler om at bringe byen tilbage til folket, at genskabe det offentlige rum, stedet hvor folk stopper op, taler sammen, hvor folk i rullestol, rige såvel som fattige går side om side,

hvor mangfoldigheden blander sig med hinanden, genskabe den civile agora, hvor byens rum faktisk netop er det der kan udnyttes til at skabe social værdi, demokratisk udveksling og inspiration. Fra 2001 til 2003 overtager Mockus igen posten og lover Peñalosa at føre hans praktiske visioner ud i livet. Tilsammen skabte de grundlaget for Bogotas mirakel.

Filmen der primært baserer sig på arkivmateriale, er netop skruet sammen omkring de to skikkelser som i kraft af en stærk integritet, oprigtighed og enestående gå-på-mod, sammen fik skabt noget på noget nær rekordtid, som nu er gået hen og blevet til stor inspiration for andre byer i den tredje verden der kun kan ændre sig hvis man er villig til at tænke helt nyt.

Man kan ikke lade være at tænke på om noget lignende kunne foregå i det pæne Skandinavien hvor politikerleden næppe har været større, hvor den medieskabte maskine aldrig før har været så styrende for det enkelte partis arbejde, som har handlingslammet de fleste politikere og gjort dem immune for en virkelig visionær transformation. Måske vi mangler denne helt særlige stoflige kraft og radikale desperation før sådanne politiske udtryk ser dagens lys?

Det interessante med Mockus' «bare røv» som indleder det hele, er at den skaber et brud i begivenheden. Med denne «gestus» træder Mockus ud af den politiske trædemølle hvor det handler altid kun handler om meninger og kommentarer og flertallets anskuelse for i stedet at udtrykke det mere grundlæggende: Vi må begynde forfra. Her står vi. Vi har kun os selv og hinanden. Vi må skabe noget sammen. Politik begynder ikke med reaktion men aktion, derfor vi må risikere noget. Og det gjorde han. Han satte sig selv på spil, i den grad, og det gav pote. Vi har fået et smukkere, gladere og sundere Bogota.

Bogota Change, 58 min. Instruktør: Andreas Møller Dalsgaard. Danish Film Institute.

Fra Mumbai - Disconnected

Andet postkort:

I am the pie. The Mum-pie. The Mumbai Mum-pie. Han klapper sig på maven. Det er Yasin, en familiefar og nylig tilflytter, der hver morgen tager to timer med et overfyldt tog til en anden del af byen hvor han står og sælger tøjbamser. Om aftenen drager han hjem, igen to timer i et tog. Udover Yasin, følger vi to andre i denne forrygende film, *Mumbai Disconnected*, om en by i ekstrem vækst, hvor fattige fra landet som så mange andre steder i verden søger ind til byerne i håb om en bedre fremtid.

Hver morgen kæmper Yasin sammen med tusindvis af andre indere om at komme ind i toget. Dagligt dør omkring sytten mennesker i og omkring de slidte toge, der er belæsset med tynde indere der ligner kravlende myrer der indtager et overfyldt bo. I lighed med togenes dampende hede og entropiske udmatning mærker vi overalt den intense smog og for-